

У спеціалізовану вчену раду Д 64.089.01
в Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова
МОН України
61002, м. Харків, вул. Маршала Бажанова 17

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора Савіної Галини Григорівни, на
дисертаційну роботу Паланта Олексія Юрійовича
за темою «Теоретико-методологічні засади управління системною
модернізацією підприємств міського електричного транспорту»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Вивчення дисертаційної роботи на тему: «Теоретико-методологічні
засади управління системною модернізацією підприємств міського
електричного транспорту», автореферату та опублікованих робіт Паланта
Олексія Юрійовича дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки
щодо актуальності обраної теми, ступеня обґрунтованості наукових положень,
наданих рекомендацій, їх достовірності, новизни та повноти викладення в
опублікованих працях.

1. Актуальність теми дослідження

Стійке та ефективне функціонування транспортної інфраструктури є
необхідною умовою стабілізації, зростання та структурної перебудови
економіки, забезпечення цілісності, безпеки та обороноздатності держави,
покращення рівня та умов життя її громадян. Від ефективності функціонування
транспортної галузі залежить не лише результативність взаємодії суб'єктів
господарювання, що належать до інших галузей, а й забезпечення потреб
населення у транспортних послугах.

Серед усіх видів транспорту особлива роль належить міському
електричному транспорту (МЕТ), що пояснюється його екологічністю,

соціальною орієнтованістю (що проявляється у порівняно незначному розмірі тарифів) та розповсюдженістю у великих містах України.

Однак, протягом останніх років проблемам, з якими стикаються підприємства МЕТ не приділяється належної уваги, що приводить до старіння транспортної техніки, встановлення і використання необґрунтованих тарифів та хронічної збитковості означених підприємств.

Одним з дієвих інструментів вирішення перелічених проблем є науково-методичне обґрунтування та впровадження комплексу практичних рекомендацій в сфері забезпечення системної модернізації підприємств МЕТ на засадах їх інноваційного розвитку та забезпечення фінансової незалежності від державних інституцій.

З урахуванням необхідності вирішення перелічених проблем підприємств МЕТ шляхом проведення їх системної модернізації, є всі підстави вважати актуальною тему дисертаційного дослідження Паланта О.Ю.

В роботі автором вирішено широке коло завдань теоретико-методологічного і практичного характеру, які в комплексі дозволяють досягти поставленої мети.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Важливим підтвердженням актуальності дисертаційної роботи є участь здобувача в госпрозрахункових та бюджетних науково-дослідницьких темах, а саме: «Методика складання, корегування та моніторингу виконання розкладу руху на маршрутах громадського транспорту» (ДР № 0114U001916, 2014 р.); «Методика формування транспортної роботи підприємствам міського електротранспорту» (№ 2663/13, 2013 р.); «Правове забезпечення впровадження автоматизованої системи оплати проїзду та обліку пасажирів (АСОП) у наземному пасажирському транспорті (пропозиції щодо внесення змін до законодавства України)» (№ 2654/13, 2013 р.); «Порядок формування розрахункових тарифів на послуги міського електричного транспорту (вартості одиниці транспортної роботи)» (№ 2636/13, 2013 р.); «Концептуальні засади правового забезпечення інноваційної політики України в контексті європейської

інтеграції» (ДР № 0110U000882, 2010-2014 р.); «Правове забезпечення адаптації інвестиційної моделі розвитку економіки України та ринків фінансових послуг до права Європейського Союзу» (ДР № 0115U002625, 2015-2017); «Дослідження проблем правового забезпечення інвестування інноваційної діяльності» (ДР № 0111U003962, 2011-2014).

2. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Метою дисертаційного дослідження є визначення та розробка теоретичних засад і методологічних підходів щодо наукового, організаційно-економічного та інституціонального забезпечення процесу системної модернізації та розвитку підприємств міського електричного транспорту в сучасних умовах функціонування.

Об'єктом є дослідження є процеси модернізації підприємств міського електричного транспорту та управління ними в умовах впровадження сучасних механізмів господарювання.

До основних завдань дисертаційної роботи належать: розгляд основних проблем пов'язаних з функціонуванням та розвитком міського електротранспорту в сучасних умовах господарювання; визначення і обґрунтування ролі і значення міського електротранспорту (МЕТ) як специфічної складової інфраструктурної системи національної економіки; формування теоретико-методологічного підходу до наукового дослідження підприємств галузі міського електричного транспорту; розкриття і обґрунтування особливостей процесу системної модернізації підприємств МЕТ; аналіз стану та перспектив покращення виробничої і фінансово-господарської діяльності підприємств міського електричного транспорту; визначення базових положень щодо обґрунтування та впровадження сучасного механізму управління процесом модернізації підприємств МЕТ; розробка методичного підходу до вибору та застосування показника цільового економічного ефекту реформування підприємств міського електричного транспорту; розробка

теоретичних основ та концептуального підходу до формування економічно обґрунтованих тарифів в системі МЕТ; визначення методичних основ алгоритмічного моделювання маршрутної мережі міської пасажирської транспортної системи; розробка методичних основ визначення ризиків залежно від обраних управлінських рішень та з урахуванням відмови системи після модернізації; обґрунтування моделі оцінювання імовірності зупинки маршруту міського електричного транспорту з урахуванням заторів та інших причин; обґрунтування засади створення спеціального суб'єкта господарювання для забезпечення впровадження автоматизованої системи оплати проїзду (АСОП); формування вимоги щодо інституційних змін в законодавчо-нормативному забезпеченні інноваційного розвитку та модернізації підприємств МЕТ; запропонувати організаційно-економічні та правові норми для впровадження знижок вартості проїзду в наземному транспорті загального користування.

Для вирішення поставлених автор використовує значну кількість методів економічного дослідження: аналіз, порівняння і синтез; діалектичні методи пізнання та системний підхід; класифікація і ранжування; методи економіко-математичного моделювання; а також методи аналізу ієрархій, теорії ймовірностей та теорії ризиків.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, є достатньо обґрунтованими. Виконане дослідження базується на вивченні та узагальненні значного обсягу наукових праць, в яких висвітлюються питання функціонування, модернізації та розвитку підприємств міського електричного транспорту.

3. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи

Наукову новизну дисертаційного дослідження визначають такі теоретико-методологічні і практичні результати:

вперше:

– за результатами узагальнення теоретичних положень та систематизації результатів наукових досліджень, що стосуються проблем функціонування і

розвитку підприємств МЕТ, дисертантом розроблено теоретико-методологічні засади системної модернізації підприємств МЕТ що, на відміну від інших, реалізуються через структурно-функціональний механізм який поєднує технічну, економічну, організаційну складову та враховує галузеву специфіку транспортних підприємств;

– розроблено комплекс економіко-математичних моделей для визначення ймовірності відмови у роботі маршрутної мережі, який дозволяє обрати підприємства та транспортні маршрути МЕТ, що вимагають негайної модернізації, що забезпечить стабільне функціонування та вчасне оновлення рухомого складу підприємств міського електричного транспорту.

– за результатами аналізу діяльності підприємств МЕТ автором розроблено наукові засади формування автоматизованої системи оплати проїзду (АСОП) (ст. 305-319) що передбачають нормативно-правове регулювання процесів аналізу пасажиропотоків в розрізі адміністративно-територіальних одиниць та вибір оператора цієї системи із затвердженням відповідних нормативно-правових актів;

удосконалено:

– концептуальну схему системної модернізації підприємств МЕТ, що, на відміну від розроблених раніше, поєднує принципи та напрямки такої модернізації, а також включає основні елементи та результати застосування структурно-функціонального механізму, що виступає основним інструментом забезпечення модернізаційного процесу (64-70).

– структурно-функціональний механізм управління системною модернізацією підприємств МЕТ, який відображає технічний стан рухомого складу та плани щодо його оновлення; встановлення і функціонування АСОП та її ефективність; своєчасність і якість надання послуг, а також процеси формування і змін тарифів;

– інформаційне забезпечення системної модернізації підприємств МЕТ, що забезпечує прозорість інформації, яка стосується системної модернізації підприємств МЕТ, що у свою чергу дає можливість значно підвищити

інтенсивність системної модернізації підприємств міського електричного транспорту (п. 1.2);

– підхід до тлумачення терміну «системна модернізація підприємств МЕТ» що визначається як векторно-спрямована діяльність підприємств транспортної галузі на здійснення капітальних інвестицій та впровадження інноваційної діяльності, розробку та впровадження економічно обґрунтованих тарифів та зменшення залежності підприємств МЕТ від державного бюджет (у вигляді дотацій) (с.63);

набуло подальшого розвитку

– інституційно-правове забезпечення модернізації підприємств МЕТ, що передбачає уточнення положень чинного законодавства, що регламентують взаємодію суб'єктів господарювання у таких сферах як: визначення тарифів та регулювання їх розміру; розрахунки з пасажирями за надані транспортні послуги та підвищення якості таких послуг; перевезення пільгового контингенту підприємствами МЕТ та відшкодування витрат підприємств МЕТ пов'язаних із здійсненням цих перевезень (п.4.2, 5.5.).

Викладені результати дослідження в сукупності вирішують важливу наукову і прикладну проблему щодо розробки теоретико-методологічних засад щодо наукового, організаційно-економічного та інституціонального забезпечення процесу управління системною модернізацією та розвитком підприємств міського електричного транспорту.

4. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота відповідає встановленим вимогам, має традиційну структуру: вступ, п'ять розділів, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота виконана у науковому стилі, її зміст викладено з дотриманням чіткої логічної послідовності. Основні результати концентровано представлено у таблицях, графічному матеріалі, висновках. Автореферат дисертації в повній мірі відображає зміст основних положень дисертації.

5. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації.

По тексті дисертації необхідно відмітити окремі дискусійні питання та зауваження, які полягають в наступному:

1. Автору доцільно було б конкретизувати зміст складової «Аналіз дій і популяризація власних послуг» що входить до механізму інформаційного забезпечення системної модернізації підприємств МЕТ (рис. 1.9) оскільки підприємства міського електричного транспорту є монополістами на ринку транспортних послуг, що є причиною стабільного попиту на транспортні послуги.

2. В процесі аналізу господарської діяльності підприємств МЕТ (п. 2.1 - 2.2) дисертанту краще було б більше уваги приділити дослідженню питань, що характеризують інвестиційну привабливість підприємств МЕТ, що є дуже важливим в контексті забезпечення їх системної модернізації.

3. Тлумачення системної модернізації підприємств МЕТ як діяльності підприємств МЕТ, векторно-спрямованої на підвищення ефективності їх функціонування через здійснення капітальних інвестицій та впровадження інновацій (п.1.2) потребує уточнення за рахунок конкретизації особливостей і умов впровадження інновацій та здійснення інвестицій у розвиток підприємств МЕТ.

4. В роботі бажано було б більш детально описати переваги застосування математичних моделей, використаних автором для визначення ймовірності відмови маршрутної мережі та описати критерії їх адекватності (п. 3.2).

5. В процесі впровадження системи знижок на проїзд у наземному транспорті загального користування (п. 5.5) дисертанту доцільно було б обґрунтувати розмір фінансових ресурсів необхідних для реалізації запропонованих практичних рекомендацій.

Дискусійні питання та окремі зауваження не знижують наукової цінності дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

4. Значущість результатів дослідження для науки і практики та шляхи їх використання.

Рекомендації щодо використання результатів дослідження. Наукова значущість отриманих результатів обумовлена можливістю застосування розроблених в дисертаційній роботі теоретичних та методичних підходів, які широко використовуються у подальших дослідженнях та практичній діяльності підприємств міського електричного транспорту.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що наукові положення, моделі і алгоритми збагачують практику діяльності підприємств МЕТ в процесі їх системної модернізації. Практичну користь мають авторські методичні матеріали, на основі використання яких керівництво підприємств МЕТ має можливість приймати обґрунтовані і виважені рішення в умовах зростання інтенсивності конкурентної боротьби та підвищеного ризику діяльності, набуваючи досвіду вирішення складних проблем.

Результати досліджень проведених в межах підготовки дисертаційної роботи були оприлюднені на 12 міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях.

Реалізація та апробація положень дисертації. Обґрунтованість і достовірність теоретичних положень, висновків, рекомендацій та інших результатів наукового дослідження що виносяться на захист, підтверджується можливістю їх практичного використання у господарській діяльності підприємств МЕТ, що підтверджується відповідними довідками та актами про впровадження на таких підприємствах як: Івано-Франківське КП «Електроавтотранс» (акт № 1 від 01.03.2017), ТОВ «Технології електротранспорту», м. Харків (акт № 2 від 06.03.2017), КП «Кременчуцьке тролейбусне управління» (акт № 3 від 15.03.2017), КП «Запорожелектротранс» (акт № 4 від 29.03.2017), КП «Житомирське ТТУ» (акт № 5 від 21.04.2017), КП «Тролейбусне депо № 2», м. Харків (акт № 6 від 26.04.2017), НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, м. Харків (довідка від

09.06.2017), Департамент транспортної інфраструктури Київської міської держадміністрації (довідка від 10.07.2017), Департамент інфраструктури Харківської міськради (довідка від 12.07.2017), Департамент стратегічного розвитку дорожнього ринку та автомобільних перевезень Міністерства інфраструктури (довідка від 17.07.2017), Корпорація підприємств міського електротранспорту України «Укрелектротранс», м. Київ (довідка від 24.07.2017), Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова (довідка від 20.07.2017), Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова (акт впровадження в навчальний процес від 21.07.2017), Аудиторська фірма «ПКФ Аудит-фінанси», м. Київ (довідка від 04.05.2017), Народний депутат України Васюник І.В. (довідка від 07.06.2017).

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Основні ідеї, положення і результати дисертаційного дослідження опубліковано в 44 наукових працях, з яких 7 монографій, 19 статей у фахових виданнях, 6 статей в закордонних наукових виданнях, 12 тез доповідей у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 81,41 ум. друк. арк., з них 61,06 ум. друк. арк. належать особисто автору. На 6 монографій Державною службою інтелектуальної власності України видані Свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір.

В публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок здобувача відображений повною мірою. В дисертації Паланта Олексія Юрійовича використані лише ті результати досліджень, які були отримані особисто.

5. Зміст та завершеність дисертації, відповідність встановленим вимогам.

Загальний зміст дисертації складає 453 сторінки комп'ютерного тексту, які містять 28 таблиць, 59 рисунків, список використаних джерел (334 найменування) та 12 додатків. Робота виконана у науковому стилі, її зміст викладено з дотриманням чіткої логічної послідовності. Основні результати концентровано представлено у таблицях, графічному матеріалі, висновках.

Зміст автореферату повністю розкриває основні положення, висновки і пропозиції, які отримані в ході дослідження.

Оформлення дисертації та її автореферат відповідає вимогам, встановленим МОН України. Публікації в достатній кількості вміщено у виданнях, визначених МОН України для оприлюднення положень дисертацій.

6. Загальний висновок.

Практичне впровадження результатів дисертаційної роботи Паланта Олексія Юрійовича на тему: «Теоретико-методологічні засади управління системною модернізацією підприємств міського електричного транспорту» дозволяє вирішити комплекс актуальних наукових, організаційно-економічних та інституціональних завдань з забезпечення процесу системної модернізації та розвитку підприємств міського електричного транспорту в сучасних умовах функціонування.

За змістом, актуальністю, науковою новизною та практичною значимістю дисертаційна робота повністю відповідає вимогам п.п. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор – Палант Олексій Юрійович – заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

Проректор з наукової роботи
Херсонського національного технічного
університету, доктор економічних наук,
професор

Г. Г. Савіна